

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Шамота Олександр Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ:
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ. 118

Боярчук Михайло Вікторович

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ. 121

Вовчок Руслан Володимирович

ЗАХИСТ ПРАВ ЗАМОВНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ У ДОГОВОРАХ ПРО НАДАННЯ
ІТ-ПОСЛУГ. 126

Гнатенко Сергій Сергійович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ. 129

Гнатюк Дмитро Володимирович

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ. 134

Коваленко Сергій Олегович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. 138

Новиченко Михайло Юрійович

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 143

Романовський Денис Сергійович

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ
ПОХИЛОГО ВІКУ. 145

Стрілець Михайло Ігорович

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-
СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. 148

Тітова Аліна Олексіївна

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ. 150

Шипков Єгор Олексійович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. 154

Якушев Станіслав Ігорович

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА
ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ). 156

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юрїївна

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ МІЖ СТОРОНАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ США. 160

Андронов Ігор Володимирович

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ. 163

Волкова Наталія Василівна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА
НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. 165

Бут Ілля Олександрович

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВІДПОВІДАЧА У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ
ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ. 169

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ. 173

Ліопол Інна Михайлівна

АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У СВІТЛІ
СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ. 177

participation). Наведені приклади не є вичерпним переліком виключень із American rule, при цьому треба враховувати, що простір для суддівської дискреції і непередбачуваності залишається доволі суттєвим в цих випадках, оскільки автоматичного перерозподілу судових витрат не відбувається.

Список використаних джерел:

1. Federal Rules of Civil Procedure. URL: <https://www.federalrulesofcivilprocedure.org/frcp/>
2. Post-Judgment Guide: The Potential Costs of Losing Your Case in Federal Court. URL: <https://publiccounsel.org/wp-content/uploads/2024/01/Guide-The-Potential-Costs-of-Losing-Your-Case-in-Federal-Court-2023.pdf>
3. U. S. Code. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text>
4. Octane Fitness, LLC v. ICON Health & Fitness, Inc., 572 US 545 (2014). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/572/545/>
5. Opinion recap: Justices want Federal Circuit out of loop on fee disputes in patent cases. URL: <https://www.scotusblog.com/2014/04/opinion-recap-justices-want-federal-circuit-out-of-loop-on-fee-disputes-in-patent-cases/>
6. Fogerty v. Fantasy, Inc., 510 U. S. 517 (1994). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/510/517/>
7. Civil Code. URL: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?division=3.&chapter=4.&part=4.&lawCode=CIV&title=1.5

Ключові слова: цивільний процес, судові витрати, перерозподіл судових витрат, гонорар адвоката.

Key words: civil Procedure, legal costs, fee-shifting, attorney's fee.

Андронов Ігор Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
доктор юридичних наук, професор*

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ

Грамотне формулювання позовних вимог під час написання позовної заяви є показником фахового рівня адвоката та однією з важливих умов позитивного результату розгляду та вирішення справи судом. Воно передбачає не лише обрання ефективного способу захисту права, а й правильне викладення позовних вимог в тексті позовної заяви з дотриманням правильної стилістики, коректним використанням спеціальної термінології та змістовним наповненням тексту необхідною інформацією.

Однак у зв'язку з практичною неможливістю досягти ідеалу в будь-якій сфері людської діяльності, зокрема, й у юридичній професії, наявністю відмінностей

у досвіді та рівні підготовки представників цієї професії доволі різним буває й якість написання процесуальних документів.

У зв'язку з цим в судовій практиці виникає питання про те, які недоліки процесуальних документів, зокрема в частині формулювання позовних вимог, можуть розглядатись як незначні неточності, які не впливають на можливість їх задоволення судом, а які варто вважати грубими помилками, що призводять до відмови і їх розгляду або задоволенні судом.

Звичайно, відповідь на дане питання суд надає в кожному конкретному випадку в результаті здійснення аналізу процесуального документу, що перебуває на його розгляді. Утім, все ж таки, можна зазначити низку настанов та критеріїв (не торкаючись очевидної необхідності обрання позивачем ефективного способу захисту права), за допомогою яких можна визначити рівень дефектності формулювання позовних вимог та оцінити перспективи впливу того чи іншого недоліку на результат розгляду справи судом.

1. Суд не повинен припускатися надмірного формалізму при оцінці позовних вимог.

Це означає, що суд не повинен надто прискіпливо ставитись до технічних недоліків позовної заяви, зважати на незначні хиби формулювання, некоректне використання термінів або невдалі висловлювання, якщо суть вимоги є цілком зрозумілою та недвозначною. Зокрема, на думку Верховного Суду «некоректне, з точки зору лінгвістики, формулювання вимог позову не може бути перешкодою для захисту порушеного права» [1].

Також суд повинен оцінювати текст позовної заяви в цілому разом з додатками до неї. Тому якщо в прохальній частині позовної заяви не вистачає певної інформації, однак її цілком можна визначити зі змісту інших частин позовної заяви або проаналізувавши інші матеріали справи, такий недолік не є суттєвим. Наприклад, як зазначив Верховний Суд, «незазначення позивачем у прохальній частині номера договору дарування спірного будинку за встановлених апеляційним судом обставин не може бути єдиною самостійною підставою для відмови в задоволенні вимоги про визнання недійсним договору дарування будинку» [1].

Окрім надмірного формалізму правосуддю шкодить і надмірна гнучкість суду, на чому також наголосив Верховний Суд [2]. Тому суттєві недоліки формулювання позовних вимог не повинні проходити повз увагу суду. Наприклад, коли має місце відсутність необхідних реквізитів позовної заяви, передбачених нормами процесуального законодавства. На таку відсутність суд повинен реагувати у відповідності до вимог закону (залишити позовну заяву без руху, надавши строк для усунення виявлених недоліків).

2. Позовні вимоги не повинні допускати подвійного тлумачення. Вони мають бути сформульовані чітко та безальтернативно. За твердженням Верховного Суду «зміст позовних вимог – це максимально чітко і зрозуміло сформовані визначення способу захисту порушеного права, свободи чи інтересу у прохальній частині позову» (п. 37 постанови ВПВС від 22 лютого 2024 року у справі

№ 990/150/23, провадження № 11-192зai23 [3]). У наведений справі Верховний Суд підтримав позицію суду першої інстанції щодо неприпустимості альтернативного формулювання позовних вимог, зазначивши, що «суд не наділений повноваженнями визначати спосіб захисту порушеного права на стадії відкриття провадження, оскільки саме позивач наділений правом на звернення та обов'язком визначення способу захисту» (п. 42 постанови ВПВС від 22 лютого 2024 року у справі № 990/150/23, провадження № 11-192зai23 [3]).

Таким чином, деякі несуттєві недоліки формулювання позовних вимог не повинні ставати на перешкоді задоволенню судом законних та обґрунтованих вимог позивача, що, між тим, не звільняє адвоката від обов'язку ретельно та виважено ставитися до написання тексту позовних заяв та інших процесуальних документів.

Список використаних джерел:

1. Постанова колегії суддів КЦС ВС від 02 жовтня 2024 року у справі № 372/3733/22, провадження № 61-3818св24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122220286>.
2. Постанова колегії суддів Другої судової палати КЦС ВС від 05 серпня 2020 року у справі № 177/1163/16-ц, провадження № 61-2250св20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90847615>.
3. Постанова ВПВС від 22 лютого 2024 року у справі № 990/150/23, провадження № 11-192зai23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117241509>.

Ключові слова: цивільний процес, цивільне судочинство, процесуальні документи, позовні вимоги, позовна заява.

Key words: civil process, civil proceedings, procedural documents, claims, statement of claim.

Волкова Наталія Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, доктор
юридичних наук, професор*

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Законне представництво спрямоване на захист прав та інтересів малолітніх і неповнолітніх осіб, недієздатних фізичних осіб, а також осіб із обмеженою цивільною дієздатністю, які не можуть самостійно захищати свої права та інтереси в суді. Д. В. Іванчулинець слушно зазначає, що значення законного представництва в цивільному процесі суттєво переважає роль договірної представництва, оскільки воно стосується категорії осіб, які де-юре позбавлені можливості само-